

งานวิจัย กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพเสริมเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลสันป่ายาง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อผู้วิจัย นางอัจฉริยา เขียวซาร์ และ ดร.ชวิต จิตริวิจารณ์

บทคัดย่อ

การศึกษา “กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพเสริมเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตำบลสันป่ายาง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาอาชีพเสริมให้กับชุมชนสันป่ายาง โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการค้นหาอาชีพเสริมที่เหมาะสมกับวิถีชีวิต ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น และภูมิปัญญาพื้นบ้านพบว่า ชุมชนมีพื้นฐานทางอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไปเป็นหลัก มีบางส่วนที่มีรายได้เสริมจากการเลี้ยงสัตว์ หาของป่า อาทิตเห็ด หน่อไม้ ผึ้งและน้ำผึ้งขาย รายได้ของชาวบ้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำเฉลี่ย 2,000 - 3,000 บาทต่อเดือน และจากการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการค้นหาอาชีพเสริมของชุมชน โดยเริ่มจากการค้นหาทุนของทรัพยากร วัตถุดิบที่มีในท้องถิ่น รูปแบบวิถีชีวิตของคนในชุมชน ภูมิปัญญาบุคคล และสภาพของเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมในชุมชน ผ่านเวทีชาวบ้านและการสนทนากลุ่มย่อย ทำให้ชาวบ้านได้มีการสร้างความสัมพันธ์กับผู้รู้และกลุ่มต่างๆในชุมชนมากขึ้น ทำให้นำไปสู่การระดมความคิดเพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน ซึ่งชาวบ้านพบว่าการที่จะประกอบอาชีพเสริมของชุมชนให้ประสบความสำเร็จนั้นต้องศึกษาจากอาชีพที่อยู่ใกล้ตัวของชาวบ้านมากที่สุด และต้องเป็นอาชีพที่เหมาะสม สามารถทำได้ง่าย ไม่ต่างไปจากวิถีชีวิตในชุมชน และมีทรัพยากรที่เป็นต้นทุนหรือวัตถุดิบในชุมชน เพื่อไม่ทำให้เงินไหลออกนอกชุมชน

การค้นหาความต้องการอาชีพเสริมในชุมชน พบว่า การเพาะเห็ด เป็นอาชีพที่ชาวบ้านมีความสนใจมากที่สุด เนื่องจากมีวัตถุดิบในการผลิตซึ่งได้แก่ ขี้เลื่อย กากถั่วเหลือง แกลบ รำข้าว ที่สามารถหาได้ในท้องถิ่น อีกทั้งการเพาะเห็ด สามารถใช้เป็นอาหารไว้บริโภคในครอบครัว และจำหน่ายในชุมชนได้ นอกจากนี้สภาพภูมิอากาศของชุมชนที่ร้อนอบอ้าวยังเอื้ออำนวยต่อการเพาะเห็ด ทำให้สามารถเพาะได้ตลอดทั้งปี ไม่ต้องการพึ่งพาเทคโนโลยีที่สูงมาก ตลอดจนตลาดมีความต้องการ และนิยมบริโภคในท้องถิ่น จากนั้นชุมชนก็ได้ร่วมกันแสวงหาทางเลือกในการเรียนรู้เพื่อจะนำมาใช้พัฒนาอาชีพร่วมกันซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม การฝึกอบรมการเพาะเห็ด การศึกษาดูงานจากโครงการพิเศษสวนเกษตรเมืองงายในสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เพื่อนำไปสู่การลงมือปฏิบัติเพาะเห็ดในชุมชน และจากการศึกษาการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพเสริมของชุมชนในตำบลสันป่ายาง พบว่า เป็นการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยกลุ่มอาชีพต่างๆในชุมชนมีโครงสร้างการบริหาร

จัดการในรูปแบบคณะกรรมการที่ประกอบด้วยประธาน รองประธาน เภรัญญิก กรรมการ เลขานุการ และสมาชิกกลุ่ม มีกิจกรรมของกลุ่มที่สำคัญคือร่วมมือกันทำงานและปฏิบัติกิจกรรม ตามวัตถุประสงค์ของกลุ่ม โดยมีการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกกลุ่มทั้งจากการถ่ายทอดองค์ ความรู้ภายในกลุ่ม การเรียนรู้จากการฝึกอบรม และการศึกษาดูงาน เงื่อนไขในการรวมกลุ่มเกิด จากทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชน เงื่อนไขภายในชุมชนเกิดจากความต้องการรวมกลุ่ม ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการพัฒนาอาชีพเสริมของแต่ละกลุ่ม รวมทั้งการสนับสนุนจากองค์การ บริหารส่วนตำบลสลับไปบ้าง ส่วนเงื่อนไขภายนอกชุมชน เป็นเงื่อนไขที่เกิดขึ้นจากความต้องการ ในการบริโภคสินค้าจากชุมชน เงื่อนไขในการสนับสนุนส่งเสริมองค์ความรู้ต่างๆ จากหน่วยงาน และสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งผลจากการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพเสริมทำ ให้สมาชิกกลุ่ม มีความสามารถแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจสามารถเพิ่มรายได้เพิ่มเติมจากอาชีพ หลักซึ่งชุมชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม การรวมกลุ่มทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ มี เงินทุนหมุนเวียนเพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวันทำให้มีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตดีขึ้น

